

Силабус курсу:

КОМПАРАТИВІСТИКА У СИСТЕМІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	Бакалавр
<i>Спеціальність:</i>	081 «Право»
<i>Рік підготовки:</i>	2
<i>Семестр викладання:</i>	осінній
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	5
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	залік

Автор курсу та лектор:

д.ю.н., проф. Розовський Борис Григорович

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри правознавства

посада

rozovsky@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-626-91-92

телефон

месенджер

313, за розкладом

консультації

Співавтор курсу та лектор:

к.ю.н., доц. Мезеря Олександр Анатолійович

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри правознавства

посада

mezeria@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-626-91-92

телефон

месенджер

313, за розкладом

консультації

Співавтор курсу та лектор:

к.ю.н., доц. Гніденко Вікторія Ігорівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри правознавства

посада

gnidenko@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-066-880-43-49

телефон

месенджер

313, за розкладом

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою є формування загальних уявлень про порівняльне правознавство, розуміння важливості вивчення цього курсу; ознайомлення з основними правовими системами світу, особливостями їх джерел та інститутів, їх функціонування тощо. Мета лекційних занять за курсом - розуміння норми і інститутів порівняльного права, оволодіння методами наукових досліджень, використання досвіду та напрацювань порівняльного правознавства відносно різних галузей права та галузям законодавства. Метою семінарських занять за курсом є поглиблене вивчення основних тем дисципліни та вироблення вміння студентами самостійно працювати з першоджерелами, нормативним матеріалом, з спеціальною юридичною літературою, пізнання та вироблення вміння практичного використання методів наукових досліджень у галузі порівняльного правознавства. Метою самостійної роботи за курсом є вироблення вміння самостійно працювати із нормативно-правовими актами, уміння планувати, організувати і контролювати свою діяльність тощо.

Результати навчання:

здатність продемонструвати базові та спеціальні правові знання та розуміння; здатність використовувати поняття «компаративістика», «диференціація права», «міжнаціональна диференціація права», «спеціалізована юстиція», «колізійне право», «правова система», «правові сім'ї», «порівняльно-правовий метод», «порівняльно-правовий аналіз», «діахронне порівняння», «сінхронне порівняння» тощо; здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу і синтезу; здатність до збирання правові джерела, проводити аналіз нормативно-правових актів України; формувати комунікаційну стратегію; використовувати державну мову на професійному рівні; застосувати різноманітні підходи для вирішення професійних завдань; навчатись з високим рівнем автономності та академічної доброчесності; планувати професійну діяльність на підставі нормативно-правових актів України та етичних стандартів правничої професії; здійснювати розповсюдження та пропаганду правових знань; вміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати; вміння працювати самостійно, працювати у команді колег за фахом; уміння планувати, організувати і контролювати свою діяльність тощо

Передумови до початку вивчення:

Базові знання з теорії держави та права, трудового права, цивільного права, кримінального права, адміністративного права тощо.

Мета курсу (набуті компетентності)

За результатами опанування навчального курсу здобувачі вищої освіти набувають професійних компетентностей:

1. Здатність продемонструвати базові та спеціальні правові знання та розуміння.
2. Здатність використовувати поняття «компаративістика», «диференціація права», «міжнаціональна диференціація права», «спеціалізована юстиція», «колізійне право», «правова система», «правові сім'ї», «порівняльно-правовий метод», «порівняльно-правовий аналіз», «діахронне порівняння», «сінхронне порівняння» тощо.
3. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу і синтезу.
4. Здатність до збирання правових джерел, аналізу нормативно-правових актів України
5. Здатність формувати комунікаційну стратегію.
6. Здатність використовувати державну мову на професійному рівні.
7. Здатність навчатись з високим рівнем автономності та академічної доброчесності.
8. Вміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.
9. Вміння працювати самостійно, працювати у команді колег за фахом; уміння планувати, організовувати і контролювати свою діяльність тощо.
10. Здатність планувати професійну діяльність на підставі нормативно-правових актів та етичних стандартів правничої професії.
11. Володіти та використовувати знання міжнародних стандартів прав людини, права Європейського Союзу та прецедентної практики Європейського суду з прав людини з метою забезпечення принципів людської гідності, справедливості, неупередженості.
12. Здійснювати правову допомогу у захисті прав і законних інтересів громадян з використанням міжнародних стандартів прав людини, права Європейського Союзу та прецедентної практики Європейського суду з прав людини.
13. Ґрунтовне розуміння предметної області та правничої професії.
14. Використовувати сучасні інтернет-технології, правові бази даних в професійній правничій діяльності.
15. Аналітично оцінювати та будувати правову проблему, здійснювати аналіз правових наслідків законодавчих змін та виробляти пропозиції щодо їх врахування при проведенні діяльності.
16. Аналізувати, тлумачити та ефективно застосовувати чинне законодавство в аспекті євроінтеграційних процесів.
17. Формулювати та надавати обґрунтування юридичних висновків, пропозицій, рекомендацій, які спрямовані на гарантування, утвердження і захист прав людини

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Порівняльне правознавство: загальна характеристика	денна 2/0/2 заочна 2/0/0	Поняття порівняльного правознавства. Співвідношення понять «порівняльне правознавство», «порівняльне право», «компаративістика». Історія розвитку порівняльного правознавства. Предмет та об'єкт, функції, метод та структура порівняльного правознавства. Місце порівняльного правознавства у системі наук	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання Реферування літератури
2.	Правові системи та правові сім'ї	денна 2/0/2 заочна 0/0/1	Поняття, риси та структура правової системи. Загальна характеристика правової мапи світу. Поняття «правова сім'я». Класифікація та типологія правових систем. Мішані правові системи	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
3.	Європейське право	денна 4/0/4	Поняття європейського права. Історія розвитку ЄС та європейського права. Інституції та установи ЄС. Система європейського права. Принципи та джерела європейського права. Право ЄС на національна правова система	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
4.	Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї	денна 4/0/4	Особливості романо-германської правової сім'ї. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї. Рецепція римського права. Канонічне право у Західній Європі. Період законодавчого права. Правові системи романо-германської правової сім'ї. Концепція правової норми. Публічне і приватне право. Джерела права романо-германської правової сім'ї. особливості системи права. Звичай, закон, прецедент. Конституційне правосуддя	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
5.	Англо-американська правова сім'я	денна 4/0/4	Особливості англо-американської правової сім'ї. Основні етапи розвитку англійської правової системи. Виникнення та реформування загального права. Загальне право: поняття та особливості. Право справедливості та його співвідношення із загальним правом. Поняття та види джерел англо-американського права. Прецедент як джерело права в сім'ї англо-американського права. Закон як джерело права в сім'ї англо-	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			американського права. Делеговане законодавство в сім'ї англо-американського права. Звичай в англо-американському праві. Інші джерела англо-американського права	
6.	Особливості правових систем США та країн Співдружності Націй	денна 4/0/4	Історична спадковість та особливості становлення американського права. Роль та значення Конституції у правовій системі США. Сучасна система джерел американського права. Федеральне законодавство та законодавство штатів. Юридична освіта в США. Правові системи країн, близьких до англійського права. Формування правової системи Канади. Сучасна система права та система судочинства у Канаді. Сучасна австралійська система права та судочинства.	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)
7.	Релігійні правові системи	денна 4/0/4	Поняття мусульманського права. Історія виникнення та розвитку мусульманського права. Особливості мусульманського права. Джерела мусульманського права: Коран, Сунна, Іджма, Кійяс, закон, правові доктрини, звичай. Кодифікація та структура мусульманського права у сучасний період. Індуське право. Релігій-філософські основи індуїзму. Особливості формування індуського права. Основні джерела індуського права: Веди, Сморити, Дхармасутри, Дхармашастри. Сучасне індуське право. Іудейське право: особливості, основні етапи становлення. Доктринальні та джерелові імперативи. Своєрідність принципів права. Джерела: Біблія, Талмуд, глумачення Особливості правозастосування. Взаємодія традиційно-релігійного та світського права Ізраїлю	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою) Підготовка есе
8.	Традиційні правові системи	денна 4/0/4 заочна 2/0/1	Далекосхідне право: поняття, виникнення та відмітні риси. Ідеї Конфуція - історико-філософська основа китайської традиції праворозуміння. Розвиток та сучасне значення правового конфуціанства. Особливості формування японської правової системи. Національне правомислення та особливості правової культури японців. Вплив романо-германської правової сім'ї та система загального права на японську правову систему. Японське право на	Участь в обговоренні Складання тестів Індивідуальні завдання Робота у команді (спільна робота над аналітичною запискою)

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			сучасному етапі. Звичайне право країн Африки та Океанії. Формування африканського звичайного права. Доколоніальний період. Колоніальний період. Новий етап розвитку африканського права після одержання незалежності. Особливості та основні інститути африканського звичайного права. Сучасний розвиток африканських національних правових систем	

Рекомендована література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії ВРУ 28 червня 1996 року// Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996. - № 30. - Ст.141.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. Ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19 жовтня 1973 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. Ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19 жовтня 1973 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Бехруз Х. Сравнительное правоведение: Учебник для вузов. — О.: Феникс; М.: Транслит, 2008. — 514 с.
5. Бойко І. С. Порівняльне правознавство : навч. посіб. / І. С. Бойко, Б. В. Бабін. — 2-ге вид., випр. та допов. — О. : Фенікс, 2011. — 152 с.
6. Гелей С.Д., Ритар С. М. Політико-правові системи світу: Навч. посіб. - К., 2006.
7. Давид Р, Жоффре-Спиннози К. Основные правовые системы современности. — М.,1999.
8. Дмитриев А. І., Шепель А. О. Порівняльне правознавство: Навч. посіб. — К., 2003.
9. Журавський В. С., Зайчук О. В., Копыленко О. Л., Онищенко Н. М. Правові системи сучасності Глобалізація. Демократизм. Розвиток. - К., 2003.
10. Зайчук О. В., Онищенко Н. М. Вступ до теорії правових систем. - К., 2006
11. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. – К., 1996
12. Киселев И.Я. Сравнительное и международное трудовое право: Учебн. для вузов. - М.: Дело, 1999. - 728 с.
13. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти). - К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. - 304 с.
14. Марченко М. Н. Сравнительное правоведение. Общая часть: Учебник для юридических вузов. — М.: Издательство «Зерцало», 2001. — 560 с.
15. Мороз С. П. Правничі системи сучасності: навч. посібн./Мороз С. П. — Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019.— 86 с.
16. Оніщенко Н. М. Правова система: проблеми теорії. - К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. - 352 с.
17. Порівняльне правознавство: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / В. Д. Ткаченко, С. П. Погребняк, Д.В. Лук'янов; За ред. В. Д. Ткаченка. — Х.: Право, 2003. — 274 с.
18. Порівняльне правознавство : підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. — Х. : Право, 2012. — 272 с
19. Рабінович П.М. Сучасне європейське праворозуміння (з погляду страсбурзького суду) // Матеріали наук.-прак. конф. „Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні”. - Львів, 2006. - С. 48-50.
20. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности): Учебник / Под. ред. В. А. Туманова. — М.: Юристъ, 2000. — 448 с.
21. Скакун О. Ф. Общее сравнительное правоведение: Основные типы (семьи) правовых

- систем мира: Учеб. для студ. вузов. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 464 с.
22. Сравнительное правоведение : учебное пособие / Е. Е. Амплеева, А. В. Еремин, Л. А. Харитонов, И. Л. Честнов ; под ред. Е. Е. Амплеевой, И. Л. Честнова. — СанктПетербург : Санкт-Петербургский юридический институт (филиал) Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2017. — 104 с.
23. Тихомиров Ю. А. Курс сравнительного правоведения. — М.: Издательство НОРМА, 1996. — 432 с.
24. Тихомиров А. Д. Юридическая компаративистика: философские, теоретические и методологические проблемы. — К. Знання, 2005. — 334 с.
25. Тихомиров О. Д., Компаративний підхід як основа методології юридичної компаративістики URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/35178/%D2>
26. Федеративная Республика Германия: Конституция и законодательные акты: Пер. с нем. - М.: Прогресс, 1991. - 472 с.
27. Цвайгерт К., Кетц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права: В 2-х т. — М.: Междунар. отношения, 1998. — 480 с.
28. Цвайгерт К., Кьотц Г. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. — М., 1998. — Т. I—II.
29. Чернецька О.В., Шилінгов В.С. Юридична компаративістика як самостійна юридична наукова дисципліна // Порівняльно-правові дослідження. – 2009. - №10. – С. 23-29.
30. Шилінгов В.С. Юридична компаративістика: проблеми визначення назви дисципліни та її предмету // Часопис Київського університету права. - 2010. - №1. -С. 39-43.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Підготовка проекту (презентації)	25
Індивідуальні завдання	25
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності та вимог, вкладених у Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату СНУ ім. В. Даля. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями.

Студент може пройти певні онлайн-курси, пов'язані з курсом, на онлайн-платформах (Prometheus, Coursera тощо). За наявності сертифікату щодо повного проходження відповідного курсу можуть бути нараховані додаткові бали.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно та у повному обсязі. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. У разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) строки можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана факультету.

Поведінка в аудиторії:

Заняття відбуваються відповідно до чинного розкладу (онлайн чи оффлан) із дотриманням норм, передбачених постановою КМУ від 22 липня 2020 р. № 641 Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Під час занять студенти дотримуються правил етичної поведінки та норм локальних актів СНУ ім. В. Даля.

Під час контролю знань студенти забороняється використанням мобільних пристроїв.